

Még a Pokoly ur stílusát óhajtanók bemutatni olvasóinknak; de erről csak azt mondhatjuk, hogy kritikán alól van. Bizonyítékát adjuk ítéletünknek, ha P. ur kívánja. Egy poeta is akkor aratta legnagyobb dicsőségét, mikor Arany János az ő példáján mutatta meg, hogyan nem kell verset írni.

Sajnáljuk, hogy e fiatal és tehetséges történetíróról, kit eddig fáradhatatlan kutatónak ismertünk, most ily kedvezőtlenül kellett nyilatkoznunk; de ő is elmondhatja csalódott olvasóival együtt szárnypróbálgatásáról: „Oleum et operam perdidit!”

RÓRENZ.

KÜLÖNFÉLÉK.

Tisza Kálmán. A történelemé. Mártius 23-ika óta végképp azé. Mikor 1875-ben kormányra lépett, a nemzet úgy érezte, a magyar-sajtó s a külföldi nagyviláglapok úgy üdvözölték, hogy Magyarország „kormányzót” kapott. És a mit tőle vártak, beváltotta. Tizenöt évi kormányelnöksége és az ország viszonyainak megerősítése beszélnek arról, hogy ő Magyarország „kormányzója” volt. A történelem bírálata alá veheti és találhat működésében hibákat, de kormányzói nagyságát kitérülni nem fogja. 1859-ben tünt fel, mikor a patens elleni küzdelemben a magyar nemzet érdekeit a protestantismus sánczaiból védette. A mit a protestantismus alhat, abból vitt át államférfiúi működésébe is. A protestantismus nagyértékű erőt adott benne a nemzetnek. De azt már senki sem hozhatja fel vádul, hogy ő a protestans egyházakat különös előnyökben részesítette volna. A kormányzása alatt követett oktatásügyi politika hasznára volt a protestans tanintézeteknek is. Ez az a mit a protestansok feljegyezhetnek az ő kormányzása idejéből, egy vonás abból, a minék a magyar államférfiak politikáját kellene hogy alkossa a protestánsokkal szemben. Mint ref. egyházi főgondnok buzgón teljesítette tisztét. A gyűléseken elnökölt és beszédeket mondott; de az utóbbi években tett nyilatkozatai inkább békéltető szólások voltak és nem jelentenek actusokat. Magyarország egykori kormányelnöke Budapesten halt meg és porait Geszten helyezték a családi sírboltba, örök nyugalomra.

Ferencz József, a magyarországi unitárius egyház püspöke, ápr. 12-én látogatást tett a budapesti unitárius égyházközségben s ugyanez alkalommal részt vett a Baldácsi-alapítványt kezelő-bizottság

ülésén, hol az alapítvány fennállásának huszonötödik évfordulati ünnepélyét beszélték meg az összes protestáns egyházak püspökei és más képviselői, kik kegyelettel ápolják emlékezetét a nemes alapítónak, a protestáns egyházak nagy jótevőjének.

Az 1848-iki XX. törvényczikk végrehajtása. A képviselőházban a vallás- és közokt.-ügyi költségvetés tárgyalása alkalmával Veress József, a függetlenségi 48-as-párt tagja, határozati javaslatot nyújtott bé az 1848-iki XX. törv.-czikk végrehajtása tárgyában. Wlassits minister ennek kapcsán azt a kijelentést tette, hogy a kormány kötelességének ismeri a bevett vallásfelekezeteket az állam anyagi erejéhez mértén támogatni. A napi lapok hozzászóltak e tárgyhoz, de nagyon különböző szempontból. A néppárt lapja az „Alkotmány“ azt írta: „Ha nincs az 1848. törvény végrehajtva, bizonyára a katolikusok részére van legkevésbé...“ Képtelen beszéd. Hát nem éppen azért kellett e keletkezni a 48. törv.-nek, hogy az állami dotatiók szembetűnő aránytalansága kiegyenlítessék? Az igazság ott van, hol az „Egyetértés“ lap mutatja. A mai magyar társadalom, mondja az Egyetértés, az egyház és állam közt fennálló viszonyra nézve kétszáz évvel ezelőtt rendeztetett bé rettenetes szűkkeblűen, sőt ellenséges érzülettel a magyarság ellen és nagy bőkezűséggel mindenféle nemzetiségek iránt. A róm. kath. egyház hívei akkor túlnyomó részben nem magyarok voltak, az akkori politika óriási államjavadalmakat nyújtott neki; ezért látta el dús javadalmakkal a gör. keleti egyházakat is, minthogy ezek hívei oroszok, oláhok, szerbek, tehát nem magyarok voltak; ezért gondoskodott ez a Kolonics-féle politika arról, hogy az erdélyi szászok még a róm. kath.-nál is dúsabb állami javakat élvezzenek. Ezt kell most megváltoztatni nem a protestánsok érdekében, hanem a magyarságnak a protestánsokhoz kapcsolódó érdekében. Rettentő szégyenérzet nélkül alig tűrhető az, hogy míg például a görögkeleti s erdélyi szász egyház szerb, román és szász eleme Magyarországtól óriási javadalmakat élvez: addig ugyanaz a Magyarország a magyar protestánsokat kidobott árvagyermek sorsára kárhóztatja s éhen és ruhátlanul hagyja... — Ez a valóság.

Gróf Andrássy Gyula nyilatkozata. Gróf Andrássy Gyula, a nagyműveltségű főur a társadalom-tudományi társulat gyűlésén elnöki beszédében a következőket mondotta: „Magyarországon átöröklött hajlam híján és a külső körülmények kedvezőtlenége következtében is gyenge a tudományos szellem: pedig ha a társadalom számottevő része tuda-

mányos munkával komolyan, őszintén és behatóan foglalkoznék, az eredményre az emberiség kulturzéeljainak közössége mellett is, ráta-padna a nemzeti jelleg... A magyar nem fordította lelkének erejét oly mértékben a szellemi munkára, hogy ilyen formán nemzeti iskolát teremtsen... Nemzeti irányú és nemzeti stílus fejlődésnek csak egy útja van: a nemzet értelmiségének intenzív, erős, őszinte munkája. Az igazságnak önmagáért való keresése, nagy mértékben hat a jellemfejllesztésre is. E mellett a tudomány napról-napra növekedő politikai hatalom is.“

I. Napoleon a r. kath. papokhoz. Aulard francia történettudós a nagy Napoleonnak egy beszédét mutatta be a francia történelmi társulatnak, mely beszédet Hollandiában, Bréda városában 1810. máj. 6-án intézett a róm. kath. papsághoz, mely nála tisztelgett, de a mely úgy látszik ellene ellenséges érzületet táplált. A beszéd a következő: „Együgyűek, vegyetek példát ez urtól. (Itt Ten Owen prot. lelkészre mutatott.) Ismeritek-e ti jól az evangéliumot? Meg tudtok-e helyesen magyarázni belőle egy verset is? Tudjátok-e azt olvasni? Ti gyalázzátok a protestánsokat és úgy tüntetitek fel, mint a kik az uralkodó jogával ellenkező elveket tanítanak. Én a ptestansokban hű alátvalókra találtam, Párisban hatezer és birodalmamban hatszázezer protestáns alattvalóm van, és nékem soha egy se adott okot panaszra... Mily együgyűek vagytok! Hogyha a gallikán egyházban és XIV. Benedek tanában nem találtam volna az enyéimhez hasonló elveket és hogyha a Concordatum nem lenne elfogadva: protestans lennék és holnap harmincz millió francia követné példámat.“

Didon atya a német protestantismusról. A „Revue des deux Mondes“ febr. száma Didon atya kiadatlan leveleit közli, melyek érdekesen világítják meg a híres szónok jellemét s széleskörű gondolkozását. A róm. kath. egyházi tudós és szónok, ki könyveket irt a római egyház hitrendszere mellett, nem tartózkodik attól, hogy becsülését nyilvánítsa a protestansok iránt. Hadd álljanak itt leveleiből, melyeket Németországban való utazása alkalmával egy szabadgondolkozó barátjához irt, a következők: „Az én nézetem szerint a német nép nagyon ifjú tudott maradni... Én úgy találom, hogy e protestans nép sokkal vallásosabb, mint a mi latin népeink, kik névleg katolikusok, de tényleg skeptikusok... Azt tapasztalom, hogy itt általán nagyobb szabadság van és több türelmesség, mint a mi latin országainkban...“ (Lettre de Goettingen, 21. juillet 1882) „A leipzigi egyetem theol. fakultása engem természetesen nagyon érdekelt. Több, mint ötszáz hallgatója van a theológiának és husz tanára. Közélről megfigyeltem tanításukat és összehasonlítottam a franciaországi magasabb theol. tanítással. És tudja-e, hogy mi az összehasonlításnak az eredménye?“

Az, hogy egyedül a leipzig-i német protestans theol. facultason több és magasabb tudományos tevékenység található, mint a mi nyolczvauhat megyei seminariumunkban és négy theol. facultásunkon — a párisiu, bordeaux-in, aix-in és lyon-in együttvéve. Franciaországban mindenütt csak a routine, mely megöli a vallástudományt, megdermeszti az egyforma vallási tanításban, melyet száz mester szajkómódjára hajtogat. Németországon a szabad és önkéntes mozgás haladó jelleget kölcsönöz a vallástudománynak, s azt a kor miveltségének színvonalára emeli. Különben is vallási munkák nem léteznek, vagy alig léteznek Franciaországban; a mi vallástudományunk nekünk van, az politikai jellegű és a cultusra vonatkozó. (Leipzig 6. mai 1882.) — A vallási türelemre Tübingenből ezt írja: „Tübingen iránt különösen érdeklődtem. Egyetemén, a mi Németországon is ritka, két theol. facultas van, protestans és katholikus. A két facultasnak a szomszédságánál fogva jobban megítélhetem a különbségeket, melyek azokat egymástól megkülönböztetik. A protestans facultason 350-nél több a hallgatók száma, a katholikuson 150. S csodálatos, a protestans és katholikus tanárok és tanítványok egymásközt a legteljesebb összhangban élnek. Semmi keserű vita, semmi erőszakoskodás, hanem a legnagyobb udvariasság az érintkezésben. Láthatja, kedves barátom, hogy mily távol állnak ettől a mi francziai katholikusaink, a kik egyébre se gondolnak, minthogy egymást marczangolják az egyház nagyobb dicsőségére. (Tübingen, 9 septembere 1882) — Tanulságos nyilatkozatok, a melyekből nemcsak Franciaország, hanem más országok r. katholikussai is okulhatnak.

Róma és a hellén kereszténység. XIII. Leo pápa 1894-től diplomatiáját egyebek közt azon is próbálja, hogy megszüntesse a szakadást, mely a tizenegyedik százévtől kezdve a keleti orthodox egyházat a rómainál elválasztja. Három körlevelet intézett már Kelet püspökeihez. Ugy gondolta, hogy az az ellenségeskedés, mely most az oroszok és görögök közt Ázsiában politikai téren létezik, kedvező alkalom lesz neki arra, hogy kísérletet tegyen és az orthodox görögöknek szövettségét ajánlja fel szent Oroszország ellen, mely Syriában és Palestinában a görög egyházat veszélylyel fenyegeti. Ezért, hogy a mult év végén a latin szertartású görög püspökökhez apostoli levelet küldött. E püspökök neki azt ajánlották, hogy Athenben az 1890-től fennálló Leo-féle lyceum mellett alapítson a bölcselmi és irodalmi magasabb tanulmányok számára egy iskolát, melybe a görög orthodox és a katholikus tanulók közösen járnának. XIII. Leo elfogadta e tervet és hogy a görögökkel is elfogadtassa, dicsbeszédben magasztalja a régi Görögország bölcselőit és művészeit és emlékezetbe idézi, hogy minő szolgálatokat tettek az ő elődei az ujkori Görögországnak. Avagy nem V. Pius volt-e az, kinek hajóhada más katholikus hatalmasságokéival a lepantoi csatában együtt működött? És nem VII. Pius pápa volt-e az, ki a török zsarnokság miatt szenvedett görögöknek nemesszivűen menedéket és segílyt nyújtott államaiban? Levelét azzal végzi, hogy a két egyház egyesüléseért imádkozik Szűz Máriához, kit a görögök is oly nagy tiszteletben

részesítnek. Hanem XIII. Leo valamint előbbi diplomatikus körlevelével nem ért célzt, úgy ez apostoli levéllel sem fogja a kívánt hatást elérni. Az újkori Görögországnak is elég éles látása van a dolgok megítélésére és Rómával szemben szemét mindig nyitva tartja. Kyriakos, az eurpai miveltségű atheni tanár nem késett bírálatot mondani a pápa levelére. Megmutatja, hogy a két intézménynek, a fensőbb tanulmányok számára alapított iskolának és a Leo-féle lyceumnak csak az a célja, hogy a róm. katolikusoknak fékezhetlen propagandáját szolgálja és Görögországban csak is zavart okozhatnak. „Hiába kísérti meg, mondja, XIII. Leo, hogy velünk elhitesse, hogy a pápaság a görögök iránt mindig barátságos érzelmekkel volt eltelve, mert e phillhellenismus alatt mindenkor ott rejlett és most is ott rejlik a pápáknak az a törekvése, hogy a görög egyházat Róma igája alá vessék. És e kísérletet éppen akkor teszi, mikor a nyugati népek törekednek ez igát magukról lerázni, a mint ezt mutatja az ó-katolikusok elszakadása 1870-ben és a jelenleg folyamatban levő ama mozgalmak, melyek ezeket visznek ki a római katolikus egyházból. (Los von Rom). Hiába akarja a pápa azt is bizonyítani, hogy Görögország nem száudékosan szakította meg az egységet Rómával“. Tényleg, hogy régi kereszténységét és nemzetiségét megvédje, ez az, a mi elválasztotta Görögországot a pápaságtól. Hogy ha a görögök a pápaságot elfogadnák, öngyilkosságot követnének el önmaguk ellen. „A míg a nap az égen süt, a görög egyház soha nem lesz pápistává“. Ez elég tiszta beszéd.

A küüllői unitárius egyházkör f. évi február hó 23-án Dicsőszentmártonban a Vajna Lajos felügyelő-gondnok halálával megüresedett felügyelő-gondnoki állást betöltötte, egyhangúlag dr. Pataky Lászlót választván meg gondnoknak. Ifj. dr. Pataky László egyházi tanácsos birtokos afia, mint írják, már megválasztása alkalmával olyan szép jelét adá tehetségének, erélyességének, jószívűségének és akaratkészségének, hogy a küüllői unitárius egyházkör bizhatik új, derék felügyelő gondnokának lelkiismeretes munkásságában. — Örvendhet az egyházkör az oly gondnoknak, ki első sorban az „intelligentiá“-nak jó példát ad az egyházi ügyek iránti érdeklődésre, templomgyakorlatra, vallásos buzgóságra.

Clayden. A távolságok az országokat és nemzeteket egymástól elválasztják, de rokonszenv és testvéri közösség egymáshoz közel hozzák. Clayden, William Clayden! Halála az angol unitáriusok és az angol politikai élet vesztesége, de azt mi is közelről érezzük. Mintha most is magunk előtt látnók jellegzetes vonásait, magas értelmiséget és határozottságot tükröző arcát annak a férfunak, ki bár általán a Gladstone politikáját követte, de Magyarországnak mindig barátja volt és a magyar unitáriusoknak hív testvére. Clayden 1827-be született, Walingfordban. Szülői congregationalisták voltak, de ő korán a Martineau

befolyása alá került és a kentish-town-i gyülekezet papja, William Forster befolyása alá. Így unitárius lelkész lett, előbb a vidéken s később a Forster helyén Londonban. Ez előkelő gyülekezetben 1868-tól 1884-ig töltötte be a papi állást a szó teljes értelmében. Egyike volt a legjobb unitárius szónokoknak. Még vidéki papsága alatt Harriet Martineau utján összekötetésbe lépett volt a „Daily News“-al. Az amerikai polgárháborúról írott cikkei egy kiváló vezércikk íróit ismertettek meg benne. Londonban még közelebbi viszonyba jött a mind inkább terjedő nagy napilappal, míg végre aztán 1884-ben annak egyik vezetője lett és maradt egészen haláláig, mely 1902. febr. 19-én 75 éves korában következett be. Clayden a hírlapirodalom mellett az irodalom más ágaiban is több emléket hagyott. Önállóan megjelent munkái: „The Religious Value of the Doctrine of Continuity“ (1866.); „Scientific Men and Religious Teachers“ (1870.); „England under Lord Beaconsfield“ (1880.); „Samuel Sharpe, Egyptologist“ (1883.); „Early Life of Samuel Rogers“ (1887.); „Rogers and his Contemporaries“ (1889.); „England under the Coalition“ (1892). Clayden kétszer nősült; első neje Jane Fowle, második Ellen Sharpe volt, Samuel Sharpe tudósnek leánya, Rogers költő unokahuga. Az angol unitáriusok sokáig érezni fogják, hogy ő nincs többé. De történelmük gazdagabb egy névvel: Claydennel, William Claydennel.

Dr. Vance Smith. George Vance Smith elhunyt febr. 28-án Altrinchamben. Elvesztése a theologiai tudománynak vesztesége. 1816-ban született Portarlingtonban. Több helyt volt lelkész és egy ideig a Manchester College-nek, az angol unitáriusok theol. akadémiájának tanára. Időközben Németországba ment s Tübingenben tanult és tudori vizsgát tett. Főképpen a biblia szövegtanulmányával foglalkozott s ebben tűnt ki. Mikor az új-szövetséget Dean Stanley és az anglikán egyháznak más tudósai a múlt száz hetvenes éveiben revisio alá vették, az unitáriusok közül őt hívták meg a revideáló bizottságba. És neki nem kis része van a javításokban, melyeket az 1881-ben megjelent revideált angol új-szövetség mutat. Munkái: „The Bible and Popular Theology“ (1871.), „Texts and Margins of the Revised New Testament affecting Theological Doctrines“ (1881.). Számos tanulmányt írt a „Contemporary“, „Nineteenth Century“ és a „Theological Review“-ba. Dr. Vance Smith 1896-ban jelen volt az unitáriusoknak Budapesten tartott nemzetközi conferentiáján, a mivel idős korában is tanúságát adta a magyar unitáriusok iránti rokonszenvének. Legyen áldott az öreg tudós emlékezete!

Az unitárius lelkészek Nestora, Bedő Lajos bevégezte földi pályafutását. És úgy végezte, hogy az ő Uránál bizonyára meguyeri az ékes koronát. A mult száz harminczas éveiben Kolozsvárt kezdte az igehirdetést, mint segédlelkész. Működésének javarésze azonban ujszékelyi papságára esik. Itt legeltette az Ur nyáját mindaddig, a míg több évvel ezelőtt nyugalomba vonúlt. Itt nevelt nejevel, kolozsvári származású Jancsó Annával derék gyermekeket, a kiknél visszavonulása után felváltva töltötte öreg napjait. Bedő Albert volt államtitkár, országgy. képviselő édes atyját, Egyed Mózes főreál-iskolai tanár apósát gyászolja benne. Élt 92 évet.

Kolozsvári collegiumunk tanára, Perédi József mart. 21-én jobb létre szenderült. Kolozsvári régi unitárius családból származott, anyai ágon rokonságban állott a Lengyelországból jött unitárius hit-hősökkel. A gymnasiumot és az egyetemet Kolozsvárt végezve, Nagy-Szalontán vállalt tanárságot. Majd collegiumunkhoz a latin nyelv tanárának választatott meg és több évig tanított intézetünkben szorgalommal. A jó tanár pályája azonban megszakadt. Két évvel ezelőtt betegsége miatt nyugalomba ment. Míg végre a halál megváltotta szenvedéseitől. Az elköltözött 40 évet élt.

Az erdélyi ref. egyházkerület vesztesége. Parádi Kálmán, a kolozsvári ref. collegium nyugalm. tanára, a kerületi ig. tanácsban sok éven keresztül tanügyi előadó, ápr. 7-én elhunyt. Előbb piarista szerzetes volt, de a pápa csalatkozhatatlanságának kimondása után Bodnár Zsigmonddal és Hatala Péterrel egyidőben kilépett a róm. kath. egyházból és a protestantismus harczossává szegődött. Teljes meggyőződéssel ölelte át a protestantismust és annak ügyét a ref. egyházban odaadással és legjobb tehetségével szolgálta. Az erdélyi ref. egyházkerület kiváló munkást, a tanügynek sok érdemet szerzett vezetőjét veszttette benne.

Pályázat. A Murányi Farkas Sándor és neje Bányai Agnes alapítványára pályázat hirdettetik. Az alapítványnak 1901. évi kamatjából egy jutalom, 100 korona, pályadíjjúl kitűzetik. Pályázhatnak oly unitárius lelkészek és lelkészjelöltek, kik az 1901—1902. évben léptek a lelkészi pályára, vagy a kik lelkészi állásukat még nem foglalták el ugyan, de a püspöki kinevezés már birtokukban van. Kiváltképen kitünő szavalószónoki képességű ifjú is tekintetbe vétetik azok mellett, a kik valláserkölesi és hazafias költemények írásában már kitűntek. A nyílt pályázatok az Unitárius Pappnevelő Intézet dekanájához, Boros György dr.-hoz f. évi június 30-ig nyújtandók be.

Gyászhirek. Sámi László kir. ítélő táblai birót és nejét Ferencz Ilonát érzékeny veszteség érte leányuk *Sámi Ilona* márt. 23-án másfél

éves korában történt halálában. A jó szülők mellett Ferencz József unitárius püspököt és családját érinti e veszteség a legfájóbban.

Fodor András, előbb sinfalvi, később bágyoni s aztán torozckai unitárius kántortanító 54 éves korában, házassága 31. évében márt. 15-én hosszas szenvedés után Torozckón elhalálozott. Neje Kardos Krisztina a szeretett férjet, a gyülekezet a széphanjú kántort sajnálja az elhunytban.

Gelei Kálmán abrudbányai bányabirtokos 58 éves korában megszűnt élni. Az elköltözöttben Gelei Kálmán és Juliska édes atyjukat, dr. Gelei József kir. közjegyző, dr. Gelei Lajos bánya megyei főorvos testvérüket gyászolják.

ARANYKÖNYV.

Adakozás a küüllői unitárius egyházkörben az 1901-dik évfolyamán.

Dicső-Szent-Mártonban: Árkossy Lajosné egy úrasztali pohárterítőt. Értéke 30 korona. Gvidó Béla s neje az egyház alapjai részére „Papp Birike emlékére“ adományoztak 25 koronát. Konfirmált ifjak adománya a kepmegváltási alapba 22 k. Az egyháztagok két szekrény beszerzésére adakoztak 55 k. 50 fillért. Ünnepi perselypénz begyűlt a kepmegváltási alapra 46 k. 94 fillér. A dalkör újévi adománya 27 k. 47 f. Dr. Arkossy Gyula lapokra adott 16 k.-át, Gvidó Béla ugyannerre a célra 4 koronát és Gvidó Béláné 2 koronát. Úrvacsorai kenyeret adott Gvidó Béláné, ér 4 koronát. A betegek részére bort adott 2 k. értékben Gvidó Béla. A presbyterek az egyházközség szőlőjében 20 koronát érő ingyenes munkát végeztek.

Magyar-Sáros: Egy szekrény beszerzésére adakoztak Iszlay László 2 k. Murvai Ferencz 10 fillért. Az EMKE tanítói lak építésre adott 1000 koronát Status segély 300 korona. Úrvacsorai kenyeret és bort adott id. Pataky László 12 korona értékben. Ünnepi perselypénz begyűlt 38 korona 90 fillér.

Haranglábban: Szathmári István úrvacsorai kenyeret és bort adott, a vizsgálószéket ellátta 22 k. értékben. Király Ő Felsege I. Ferencz József templom építésre adott 200 koronát. Status segély 100 k. Szentgyörgyi Zsigmond gyűjtőívén adakozás 942 korona. Szathmári István kút-építésre adott követ 4 k. értékben, Gálfalvi István 4 k. értékben. Ünnepi perselypénz együtt 4 k. 12 fillér.

Deésfalván: ifj. Pataky László úrvacsorai kenyeret és bort adott 16 k. értékben. Perselypénz gyűlt 13 k. 14 fillér.

Széplakon: Buzogány János úrvacsorai kenyeret és bort adott 8 k. értékben. Kiss Sámuel a vizsgálószéket ellátta 10 k. értékben.

Vámos-Udvarhelyen: Gvidó Béla templom építésre adott 2 k.-át. Ugyanezen célra Szász István 2 k. 40 fillér értékű gabonát.

Nagy-Teremiben: Tolvaj Sámuel ev. ref. vallású úrvacsorai kenyeret és bort adott 8 k. értékben.

Szőkefalván: özv. Jánosi Istvánné úrvacsorai kenyeret adott 4 k. Br. Rottenthál Henrik úrvacsorai bort 3 alkalommal, 1 alkalommal Fekete György 8 k. Perselypénz gyűlt 4 k. 24 fillér.